Joan LLINÀS SUAU
Universitatea din Bucureşti

FONETICĂ ŞI FONOLOGIE ÎN ÎNSUŞIREA LIMBILOR STRĂINE: CAZUL LIMBILOR ROMÂNĂ, CATALANĂ ŞI SPANIOLĂ

***Abstract** : The purpose of this paper is, on one hand, to present some of the most common pronunciation mistakes made by speakers of Romanian, Catalan and Spanish when learning the other two languages. On the other hand, it aims to emphasize the role of perception in the acquisiton of second languages and the need to make a distinction between the phonetic and the phonological level, as long as it seems to be proved that universal principles apply in the case of SLA.*

***Key-words**: pronunciation mistakes, perception in the acquisiton of second languages, phonetic level, phonological level*

În ultimii cincisprezece ani s-a produs o creştere a interesului în domeniul însuşirii limbilor străine[1], îndeosebi în ceea ce priveşte implicaţiile pedagogico-didactice ale cercetărilor. Dintre toate aspectele cercetate, se poate afirma că fonetica şi fonologia sunt componentele care trezesc un interes mai scăzut, probabil din cauza faptului că de obicei ele nu provoacă neînţelegerea textului pronunţat. Ne propunem să prezentăm în continuare câteva dintre concluziile la care s-a ajuns privind aceste componente aplicate la limbile RO, CAT şi ESP ca L2. De asemenea, ne propunem să scoatem în evidenţă nevoia de a deosebi nivelul fonetic de cel fonologic în procesul ÎLS.

1. Fonetică: segmente neexistente în L1

Analiza ce urmează se limitează la fonemele limbilor studiate, lăsând la o parte alte aspecte, cum sunt de emplu fonetica sintactică, accentul şi intonaţia (trăsături suprasegmentale). Este, de asemenea, o încercare de a deosebi procesele fonologice de cele mai ales fonetice.

1.1. Pronunţarea segmentelor fonice neexistente în L1

Aceasta constituie una dintre trăsăturile mai evidente şi mai uşor de observat: cei care învaţă o L2 întâmpină dificultăţi în pronunţarea sunetelor care nu există în L1 lor. Astfel, segmentele care nu există în L1 nu se vor pronunţa în L2.

1.1.1. Consoane

Se prezintă în următorul tabel consoanele care nu există în una sau două din celelalte limbi discutate în acest articol:

ROMÂNĂ	CATALANĂ	SPANIOLĂ
ch		
gh		
v		
ʃ	ʃ	
ʒ	ʒ	

[1] ÎSL (Însuşirea Limbilor Străine) traduce termenul englez SLA (*Second Language Acquisition*). În continuare vor fi folosite şi următoarele abrevieri: L1 = limba maternă, L2 = limba/limbile străină/e, RO = limba română, CAT = limba catalană şi ESP = limba spaniolă.

BDD-A5377 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:13 UTC)

z	z	
d͡ʒ	d͡ʒ	
ts		
h		
gz	gz	
	λ	λ
	µ	µ
	ř	ř
		θ
		x

Tabel 1: Consoanele care nu există în una sau două dintre limbile analizate [1]

După cum reiese din acest tabel, nu se includ diferitele alofone ale unui fonem (de emplu, alofonele fricative [β] – [δ] – [γ] ale oclusivelor sonore în CAT şi ESP) ci numai fonemele; criteriul care stă la baza unor astfel de tabele este, deci, unul fonologic.

1.1.2. Vocale, diftongi şi hiaturi

Acelaşi principiu se aplică şi în cazul vocalelor:

ROMÂNĂ	CATALANĂ	SPANIOLĂ
∂	∂	
î		
	è	
	ò	

Tabel 2: Vocalele care nu există în una sau două din limbile analizate

În acest tabel s-au luat în considerare inventarelele fiecărei limbi în ansamblu, pentru CAT nedeosebind sistemul vocalic accentuat (/ a /, / e /, / ɛ̣ /, / i /, / o /, / ɔ̣̃ / şi / u̯ /) de cel neaccentuat (/ ∂ /, / i / şi / u /).

De asemenea, acest principiu se va aplica şi în cazul diftongilor şi al hiaturilor; din nou ne aflăm în faţa unei situaţii în care se pronunţă aceste unităţi după modelul L1. În cazul limbilor considerate, deosebirea cea mai marcată se produce în cazul diftongilor *ea* şi *oa* care apar în limba română; aceste combinaţii în celelalte două limbi neconstituind niciodată diftong (cel puţin în modelul standard de limbă). Pentru analiza ce se propune şi în lipsa unor studii pe acest subiect nu vom lua în considerare gradul de percepţie a acestor unităţi de către nativi.

DIFTONGI CRESCĂTORI			DIFTONGI DESCRESCĂTORI		
RO	CAT	ESP	RO	CAT	ESP
ja		ja	iw	iw	
je		je	∂w	∂w	

[1] Se folosesc în continuare următoarele semne fonetice: *ch* şi *gh* pentru oclusivele velare surde şi, respectiv, sonore palatalizate ale RO; *µ* pentru consoana nazală palatală a CAT şi RO; *ř* şi *r* pentru vibrantele multiplă şi, respectiv, simplă ale CAT şi RO; *î* pentru vocala centrală închisă a RO şi *è* şi *ò* pentru vocalele *e* şi *o* deschise ale CAT. Pentru analiza ce se propune nu se ia în discuţie caracterul lor fonematic, nici în cazul sunetelor / ks / şi / gz /.

BDD-A5377 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:13 UTC)

jo		jo	îw	
ju		ju	ij	
	we	we	uj	ij
	wo	wo	∂j	uj
		wi	îj	uw
ea				
eo				
oa				

Tabel 3: Diftongii şi hiaturile care nu există în una sau două din limbile analizate

În sfârşit, trebuie semnalat, îndeosebi în ceea ce priveşte diftongii şi hiaturile, faptul că nerostirea lor corectă nu face ca textul să fie de neînțeles şi nu este în legatură cu nivelul general în L2

1.1.3. Rolul ortografiei

Ortografia, de asemenea, poate avea un anumit rol atunci când procesul de învățare a L2 este unul formal, care se desfăşoară într-un mediu aloglot. Astfel, deoarece în CAT şi ESP se foloseşte litera *v*, la vorbitorii de RO apare tendința de a opune *b* şi *v* când de fapt se pronunță ca / b /. De asemenea, la nivelul de începător, vorbitorii de RO tind să pronunțe litera *h* din CAT şi ESP precum în RO, pe când ea nu reprezintă nici un sunet în amândouă limbile. Tot la începători poate apărea uneori şi rostirea literei *z* din ESP ca / z / din RO. Despre acest rol al ortografiei în cazul vorbitorilor de CAT şi ESP nu ne pronunțăm din cauza lipsei de date. În afară de cazul lui *v*, restul cazurilor dispar pe măsură ce se fac progrese în învățarea CAT şi ESP.

1.2. Rolul percepției în rostirea corectă a segmentelor neexistente în L1

Cercetările în acest domeniu au scos în evidență rolul percepției în rostirea (însuşirea) acestor segmente. După cum s-a spus, acest *defect* se datorează aparent cel mai probabil faptului că, de fapt, atunci când ascultăm o limbă străină "ascultăm" prin intermediul sistemului fonologic al L1. Unii autori propun că la primele şedințe de contact cu o nouă limbă ar trebui pus accent mai mult pe abilitățile în percepția noii limbi precum copiii mici, care încep să vorbească după o lungă expunere la L1.

Dacă această legătură între rostire – percepție se dovedeşte a fi adevărată, acest lucru înseamnă că studenții sau cei care învață o L2 trebuie mai întâi, înainte de a fi capabili să pronunțe aceste segmente, să recunoască caracterul opozitiv (contrastiv) al acestora, adică valoarea lor fonologică. Pe de altă parte, acest procedeu ar constitui o cale de a rosti greşit anumite segmente din cauza codului scris (ortografie).

2. Fonologie: alegerea unui fonem din L1 pentru a înlocui un fonem necunoscut al L2

Majoritatea studiilor despre ÎLS nu iau în considerare, în general, rolul componentei fonologice, ele oprindu-se la nivelul fonetic. Propunem în continuare o analiză a unor fenomene care scot în evidență rolul fonologiei în ÎLS.

Ne vom referi aici la faptul că persoanele care învață o L2, în special în primele etape ale acestui proces, înlocuiesc segmentele din L2 care nu există în L1 lor cu un segment din L1. Suntem de părere că alegerea finală se bazează mai mult pe un criteriu fonologic decât fonetic întrucât individul nu face apel la repertoriul de alofone al L1. De pildă, în ESP / z / nu există ca fonem dar există ca alofon atunci când / s / este urmat de o consoană [+ sonoră] (*desde* rostit [dez'ðe]). În acest caz, vorbitorii de ESP atunci când învață RO sau CAT nu deosebesc / s / de / z / şi asimilează / z / în / s / în mod spontan. Acest fapt ne face să credem că alegerea segmentului înlocuitor al celui neexistent în L1 este un proces

BDD-A5377 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:13 UTC)

preponderent fonologic şi mai puţin fonetic, întrucât vorbitorul apelează la inventarul de foneme (unităţi abstracte) şi nu de alofone (sunete).

2.1. Consoanele

Prezentăm în tabelul 3 consoanele alese de vorbitori pentru a înlocui fonemele consonantice neexistente în L1 lor.

RO > CAT	RO > ESP	CAT > RO	CAT > ESP	ESP > RO	ESP > CAT
ʎ > j, li	ʎ > j, li	ch > k		ch > k	
ɱ > nj	ɱ > nj	gh > g		gh > g	
ř > r		v > b		v > b	
		ts > tΣ		ʃ > tʃ	ʃ > tʃ
		h > X		ʒ > tʃ	ʒ > tʃ
	ř > r			z > s	z > s
	θ > s		θ > s	dʒ > tʃ	
	x > h		x > k	ts > tʃ	dʒ > tʃ
				h >x	
				gz > ks	
					gz > ks

Tabel 4: Asimilarea consoanelor neexistente în L1

În cazul limbii CAT trebuie semnalat că faptul că vorbitorii se află într-o situaţie de bilingvism CAT – ESP explică asimilarea lui RO / h / în / x /; de asemenea, asimilarea / x / > / k / se dă astăzi practic numai la populaţia CAT de peste 50 de ani, în timp ce asimilarea / θ / > / s / se poate da atât în acest segment al populaţiei cât şi în zonele non-urbane.

2. 1. 1. Consoane sonore la sfârşitul cuvântului în RO

2.1.1.1. Alofonele fricative ale / b /, / d / şi / g / în CAT şi ESP

Consoanele oclusive sonore / b / - / d / - / g / prezintă alofone fricative în CAT şi ESP în majoritatea contextelor posibile. În RO, în schimb, aceste consoane au un singur alofon oclusiv. Astfel, vorbitorii RO le vor pronunţa mereu oclusive (mai ales la începutului procesului de expunere la L2); CAT şi ESP, în schimb, le pronunţă în RO ca oclusive sau fricative după modelul L1. Din nou valoarea fonologică nulă a alofonelor [β] – [δ] – [γ] în CAT şi ESP îi determină pe vorbitori să nu deosebească (atât din punct de vedere al rostirii cât şi al percepţiei) rostirea oclusivă sau fricativă în RO.

2.1.1.2. Distribuţia oclusivelor la sfârşitul cuvântului (precedate de o vocală)

Spre deosebire de RO şi CAT, în ESP nu există consoane oclusive (sonore sau nu) la sfârşitul cuvântului, cel puţin în lexicul moştenit [1]. În ceea ce priveşte CAT, în această limbă oclusivele sonore apar la sfârşitul cuvântului, dar până la nivelul fonetic se aplică o regulă de asurzire. Aceste consoane devin sonore când nu se mai află în această poziţie din cauza morfologiei (derivarea cuvintelor), după cum arată următoarele emple:

fonologic	/ə'bri**g**/	/'arə**b**/	/'kandi**d**/
fonetic	[ə' βri**k**]	['arə**p**]	['kaṇdi**t**]

[1] Aceste consoane pot apărea în cuvinte împrumutate (*complot*) sau în anumite onomatopee (*tic-tac*, pentru sunetul ceasului).

BDD-A5377 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:13 UTC)

derivat	[∂ βri'γa]	[∂'raβik]	['kaṇdiδ∂]

Astfel, vorbitorii CAT la sfârşitul cuvântului pronunţă oclusivele sonore ca surde fiindcă, de fapt, nu sunt capabili să le deosebească în această poziţie la nivelul fonetic. În ceea ce priveşte limba spaniolă, vorbitorii ESP nu întâmpină dificultăţii în acest punct (pronunţarea oclusivelor surde la sfârşitul cuvântului.

2.1.1.3. RO / z / la sfârşitul cuvântului

Pentru a explica rostirea [s] de către CAT şi ESP rămâne valabilă explicaţia paragrafului precedent pentru CAT; ca şi în cazul anterior, ne aflăm în faţa unui / z / fonologic căruia i-se aplică o regulă de asurzire la nivelul fonetic.

fonologic	/'ga**z**/
fonetic	['ga**s**]
derivat	['ga**z**us]

În cazul ESP, / z / este înlocuit sistematic cu [s].

2.1.1.4. Teoria marcării

Pentru a oferi o explicaţie la fenomenele descrise în X1.1.1., X.1.1.2. şi X.1.1.3. s-a recurs la teoria marcării. Conform acestei teorii (care deosebeşte între structuri marcate şi nemarcate) apariţia oclusivelor surde (/ p /, / t /, / k /) ar constitui o structură nemarcată, universală, accesibilă, deci, pentru oricine, indiferent de existenţa ei în L1. La fel şi în cazul lui / s /. În schimb, prezenţa oclusivelor sonore la sfârşitul cuvintelor ar fi o structură [+ marcată], precum şi prezenţa lui / z /. Dovada ar fi că vorbitori de ESP (limbă în care oclusive nu apar în poziţia finală a cuvintelor) pot pronunţa oclusive surde în această poziţia, dar nu oclusive sonore, iar vorbitorii CAT nu pronunţă în RO L2 aceste consoane ci le rostesc surde, cu toate că în CAT, după cum am expus mai sus, aceste consoane există la nivelul fonologic, la nivelul fonetic ele pronunţându-se surde.

2.2. Vocalele

În următorul tabel se prezintă alegerea (asimilarea) pentru vocalele neexistente în L1:

RO > CAT	CAT > RO	ESP > RO	ESP > CAT
∂ > ∂	∂ > a	∂ > a	ẹ > e
ẹ> e	î > ụ	î > u	ò > o
ò > o			∂ > a

Tabel 5: Asimilarea vocalelor neexistente în L1

După cum se vede, vorbitorii înlocuiesc vocalele noi ale L2 cu vocala din L1 cu un timbru mai asemănător cu cel al noii vocale. Nu ar trebui uitată influenţa ortografiei în cazul învăţării formale, cu toate că nu constituie subiect al acestui studiu. De asemenea, pentru asimilarea / ◌̣ / > / u / în cazul CAT > RO nu trebuie uitată posibila influenţă a ESP din pricina situaţiei de bilingvism.

2.2.1. Cazul vocalei / ∂ / în RO şi CAT

Din punct de vedere fonetic, al existenţei (inventar de sunete), [∂] este o vocală a RO şi a CAT. Am putea concluziona, deci, că vorbitorii de CAT nu vor întâmpina probleme în rostirea lui. Observaţiile făcute ne fac însă să infirmăm această concluzie. De fapt, în RO această vocală constituie un fonem în timp ce în CAT ea este produsul fenomenului de neutralizare a vocalelor / a /, / è / şi /e/ în [∂] atunci când ele se află în poziţia neaccentuată, acest fapt însemnând că îi lipseşte valoarea contrastivă, trăsătură considerată ca fiind determinantă în acordarea valorii fonologice. Astfel, vorbitorii CAT nu vor asocia fonemul / ∂ / din RO cu vocala CAT [∂] deoarece aceasta în CAT nu posedă valoare fonologică. Cu toate că şi în RO sunt anumite cazuri de reducere vocalică, nu toate cazurile

BDD-A5377 © 2005 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:13 UTC)

cu prezența lui [∂] se explică prin această regulă; în plus, sunt cazuri în RO în care un [∂] produs al reducerii primește accentul cuvântului. Cât despre rostirea lui de către RO, nu credem că prezintă probleme datorita existenței acestei reduceri şi în limbă română. Totuşi, în lipsa unei cercetări pe acest subiect pe baza unor experimente, nu ne pronunțăm definitiv asupra acest subiect ci doar prezentăm o ipoteză de lucru.

3. Concluzii

A fost prezentată o descriere a dificultăților întâmpinate de vorbitorii cu diferite L1 (RO, CAT şi ESP) în rostirea segmentelor neexistente în L1 lor. Ca factor decisiv în aceste aparente greşeli s-a propus neperceperea lor, ceea ce are implicații fonologice: înainte de a pronunța un segment într-o L2 care nu există în L1, studentul va trebui să fie capabil de a percepe caracterul lui contrastiv în aceea L2.

S-a încercat de asemenea punerea în evidență a proceselor fonologice implicate în ÎLS pe baza emplelor furnizate în aceste trei limbi, întrucât de cele mai multe ori nu se face diferența dintre nivelul fonetic şi cel fonologic în cercetarea ÎLS.

Bibliografie :

BADIA i M., A. M., *Gramàtica de la llengua catalana*, Proa, Barcelona, 1995

BRADLOW, A.R. et al., *Training Japanese listeners to identify English /r/ and /l/: Some effects of perceptual learning on speech production*, Journal of the Acoustical Society of America, 101, 2299-2310, 1997

BROSELOW, E., Chen, S., Chilin, W., *The emergence of the unmarked in second language phonology*, SISLA, vol. 20, nr. 2, pp. 261-280, iunie, 1998

CARLISLE, R.S., *Markedness and environment as internal constraints on the variability of interlanguage phonology*, în *First and second language phonology*, 223-249, Singular Publishing Group, San Diego, 1994

COTEANU, I., *Gramatica de bazã a limbii române*, Garamond, Bucureşti, 1982

ECKMAN, F.R., *Markednees and the contrastive analysis hypothesis*, Language Learning, 27, 315-330, 1977

FERNÁNDEZ, S., I*nterlengua y análisis de errores en el aprendizaje del español como lengua extranjera*, Edelsa Grupo Didascalia, Madrid, 1997

FLEGE, J., *The pronunciation of "new" and "similar" phones in a foreign language: Evidence for the effect of equivalence classification*, Journal of Phonetics, 15, 47-65, 1987

KECSKES, I., Papp, T., *Foreign language and mother tongue*, NJ, Erlbaum, 2000

LIBERMAN, A., M., Mattingly, I.G., *A specialization for speech perception*, Science, 245, 489-494, 1989

MAJOR, R. C., *Interlanguage Phonetics and Phonology*, SISLA, Vol. 20, nr. 2, 131-137, Cambridge University Press, New York, 1998

MALMBERG, B., *La fonética*, Ed. Universitaria de Buenos Aires, Buenos Aires, 1976

MARC DE REFERÈNCIA EUROPEU PER A L'APRENENTATGE, L'ENSENYAMENT I L'AVALUACIÓ DE LLENGÜES, Council of Europe, 2001, http://www.llull.com

MARTINET, A., *Éléments de linguistique générale*, Librairie Armand Colin, Paris, 1960

MORENO F., F., *Producción, expresión e interacción oral*, Arco Libros, Madrid, 2002

NAVARRO T., T., *Manual de pronunciación española*, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Madrid, 1990

QUILIS, A. FERNÁNDEZ, J.A., *Curso de fonética y fonología españolas*, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Madrid, 1992

REINHEIMER R., S., *Probleme ale fonologiei si foneticii romanice comparate*, Editura Universității Bucureşti, Bucureşti, 1975

SALA, M. (coordonator), *Enciclopedia limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvisticã Iorgu Iordan, Bucureşti, 2001

BDD-A5377 © 2005 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:13 UTC)

VASILIU, E., *Fonologia limbii române*, Editura Enciclopedica, Bucureşti, 1965
WODE, H., *The development of phonological abilities*, în *Progression and regression in language: Sociocultural, neuropsychological and linguistic perspectives* (415-438), Cambridge University Press, New York, 1993

BDD-A5377 © 2005 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 10:13:13 UTC)